

EUROPOS CENTRINIS BANKAS

BANKŲ PRIEŽIŪRA

ECB vadovas dėl vidaus likvidumo pakankamumo vertinimo proceso (ILAAP)

Projektas

BANKENTOEZICHT

2018 m. kovo mėn.

BANKTILLSYN BANKU UZRAUDZIBA

BANKŲ PRIEŽIŪRA NADZÓR BANKOWY

VIGILANZA BANCARIA

BANKFELÜGYELET

BANKING SUPERVISION

SUPERVISION BANCAIRE BANČNI NADZOR

MAOIRSEACHT AR BHAINCÉIREACHT NADZOR BANAKA

BANKING SUPERVISION

PANGANDUSJÄRELEVALVE

SUPERVISÃO BANCÁRIA

BANKOVNI DOHLED

БАНКОВ НАДЗОР

BANKTILLSYN

BANKENAUF SICHT

ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ PANKKIVALVONTA

SUPRAVEGHERE BANCARĂ BANKOVÝ DOHL'AD

SUPERVIŽJONI BANKARJA

SUPERVISIÓN BANCARIA

BANKING SUPERVISION

SUPERVISÃO BANCÁRIA

BANKENAUF SICHT

Turinys

1	Įvadas	2
1.1	Paskirtis	3
1.2	Taikymo apimtis ir proporcingumas	4
2	Principai	5
1	1 principas – valdymo organas atsakingas už patikimą ILAAP valdymą	5
2	2 principas – ILAAP yra neatsiejama bendros valdymo sistemos dalis	8
3	3 principas – ILAAP įvairiais požiūriais užtikrindamas įstaigos likvidumo pakankumą reikšmingai prisideda prie įstaigos tęstinumo	12
4	4 principas – vykdamt ILAAP nustatomos visos reikšmingos rizikos ir į jas atsižvelgiama	18
5	5 principas – vidaus likvidumo atsargos yra aukštos kokybės ir aiškiai apibrėžtos; vidaus stabilūs finansavimo šaltiniai yra aiškiai apibrėžti	21
6	6 principas – ILAAP rizikos kiekybinio įvertinimo metodikos yra tinkamos, nuoseklios ir patvirtintos nepriklausomų ekspertų	22
7	7 principas – reguliarium testavimu nepalankiausiomis sąlygomis siekiama užtikrinti likvidumo pakankumą, susidarius nepalankioms aplinkybėms	25
3	Žodynėlis	29
	Santrumpos	33

1 Įvadas

1. Per pastarąją finansų krizę paaiškėjo, kad likvidumas¹ yra nepaprastai svarbus kredito įstaigoms, kadangi jo nepakankamumas kelia tiesioginę grėsmę jų veiklos tęstinumui. Viena iš pagrindinių išmoktų pamokų – įstaigos turi valdyti savo likvidumo riziką taip, kad gebėtų visada, net nepalankiomis sąlygomis, vykdyti savo mokėjimų įsipareigojimus.
2. Taigi vidaus likvidumo pakankamumo vertinimo procesas (toliau – ILAAP, angl. *internal liquidity adequacy assessment process*) atlieka labai svarbų vaidmenį kredito įstaigų rizikos valdyme. Kalbant apie svarbias įstaigas, įsteigtas Bendrame priežiūros mechanizme (BPM) dalyvaujančiose šalyse, pažymėtina, kad ECB tikisi, jog vadovaujantis Kapitalo reikalavimų direktyvos (KRD IV)² 86 straipsnio nuostatomis tų įstaigų ILAAP bus pagrįstas rizikos ribojimo ir konservatyvumo principais³. ECB laikosi nuomonės, kad patikimas, veiksmingas ir išsamus ILAAP padeda užtikrinti aiškų rizikos likvidumui įvertinimą ir yra neatsiejamas nuo gerai struktūruotų rizikos valdymo ir perdavimo aukštesniam lygmeniui procesų, grindžiamų gerai apgalvota ir nuodugnia rizikos strategija, pagal kurią parengiama veiksminga rizikos ribų sistema.
3. ECB nuomone, patikimas, veiksmingas ir išsamus ILAAP yra paremtas dviem pamatiniais požūriais: ekonominiu ir normatyviniu. Abu požūriai turėtų vienas kitą papildyti ir sustiprinti.
4. Be to, ILAAP yra svarbi BPM priežiūrinio tikrinimo ir vertinimo proceso (toliau – SREP, angl. *Supervisory Review and Evaluation Process*) dalis. Į jį atsižvelgiama SREP metu vertinant įstaigos verslo modelius, vidaus valdymą ir rizikos valdymą apskritai ir atliekant rizikos kapitalui kontrolės vertinimą bei nustatant 2 ramsčio kapitalo dydį.
5. Vykdam SREP pripažįstama, kad geras ILAAP mažina ir pačios įstaigos, ir jos priežiūrą vykdančios institucijos abejones dėl įstaigai kylančios arba galinčios kilti rizikos ir sustiprina priežiūros institucijos įsitikinimą, kad įstaiga gal tęsti veiklą, nes išlaiko pakankamą likvidumo lygį bei stabilų finansavimą ir veiksmingai valdo riziką. Tam reikia, kad įstaiga galvodama apie ateitį užtikrintų, kad būtų nustatyta visa reikšminga rizika ir kad ji būtų veiksmingai valdoma

¹ Šiame vadove sąvoka „likvidumas“ apima tiek likvidumą, tiek finansavimą.

² 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2013/36/ES dėl galimybės verstis kredito įstaigų veikla ir dėl riziką ribojančios kredito įstaigų ir investicinių įmonių priežiūros, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2002/87/EB ir panaikinamos direktyvos 2006/48/EB bei 2006/49/EB (OL L 176, 2013 6 27, p. 338).

³ KRD IV 86 straipsnio 1 dalis: „Kompetentingos valdžios institucijos užtikrina, kad įstaigos turėtų patikimas likvidumo rizikos nustatymo, vertinimo, valdymo ir stebėsenos per atitinkamus laikotarpius, įskaitant tą pačią dieną, strategijas, politiką, procesus ir sistemas, kad būtų užtikrinta, kad įstaigos turėtų pakankamo dydžio likvidumo atsargas.“

(taikant tinkamą kiekybinio įvertinimo ir kontrolės priemonių derinį) ir padengta pakankamomis kokybiškais likvidumo atsargomis.

1.1 Paskirtis

6. Šio ECB vadovo dėl ILAAP (toliau – vadovas) paskirtis – užtikrinti daugiau skaidrumo viešai paskelbiant, kaip ECB interpretuoja KRD IV 86 straipsnyje suformuluotus likvidumo rizikos reikalavimus. Vadovas, kuriame išsamiau išdėstyti ECB lūkesčiai dėl ILAAP, skirtas padėti įstaigoms padidinti savo ILAAP veiksmingumą ir paskatinti jas taikyti geriausią patirtį ir taip sudaryti visiems vienodas sąlygas bei užtikrinti veiksmingesnę priežiūrą.
7. Vadove aprašyti KRD IV nuostatose dėl likvidumo rizikos identifikuoti septyni principai, kurie bus vertinami, *inter alia*, atliekant kiekvienos įstaigos ILAAP vertinimą SREP metu. Į šiuos principus bus atsižvelgiama ir priežiūrinio dialogo su atskiromis įstaigomis metu.
8. Šis vadovas nepakeičia jokių taikytinų teisės aktų, kuriais įgyvendinamas KRD IV 86 straipsnis. Jeigu vadovo ir taikytinų teisės aktų nuostatos skiriasi, pastarieji yra viršesni. Vadovas parengtas kaip praktinė priemonė, kuri bus reguliariai atnaujinama atsižvelgiant į naujausius pokyčius ir įgytą patirtį. Tad šiame vadove išdėstyti principai ir lūkesčiai ilginiui kis. Jis bus koreguojamas atsižvelgiant į Europos bankų priežiūros praktikos ir metodikos raidą, tarptautinės ir Europos teisės aktų pokyčius ir, pavyzdžiui, naujus autoritetinius Europos Sąjungos Teisingumo Teismo paskelbtus atitinkamų direktyvų ir reglamentų išaiškinimus.
9. Vadove laikomasi principinio požiūrio, t. y. aptariami tik aspektai, atrinkti kaip svarbiausi priežiūros požiūriu. Jame nesiekama pateikti išsamių rekomendacijų dėl visų tinkamam ILAAP aktualių aspektų. Įdiegti ir vykdyti tinkamą įstaigos specifiką atitinkantį ILAAP lieka pačios įstaigos pareiga. ECB kiekvienos įstaigos ILAAP vertina atskirai.
10. Įstaigos raginamos laikytis ne tik šio vadovo ir atitinkamų Sąjungos bei nacionalinės teisės aktų, bet ir kitų ILAAP klausimu aktualių leidinių, kuriuos yra parengusi Europos bankininkystės institucija (EBI) ir tarptautiniai forumai, pavyzdžiui, Bazelio bankų priežiūros komitetas (BBPK) ir Finansinio stabilumo taryba (FST). Be to, įstaigos turėtų atsižvelgti į visas joms skirtas su ILAAP susijusias rekomendacijas, pavyzdžiui, į po SREP parengtas rekomendacijas, susijusias su patikimu įstaigos vidaus valdymu, rizikos valdymu ir kontrolės priemonėmis.

1.2 Taikymo apimtis ir proporcingumas

11. Šis vadovas skirtas visoms kredito įstaigoms, pagal BPM pagrindų reglamento 2 straipsnio 16 dalį laikomoms svarbiais prižiūrimais subjektais⁴. ILAAP taikymo apimtis apibrėžta KRD IV 109 straipsniu. Tai, visų pirma, reiškia, kad valstybėje narėje įsteigta patronuojančioji įstaiga ir įstaigos, kurias kontroliuoja valstybėje narėje įsteigta patronuojančioji finansų kontroliuojančioji bendrovė arba patronuojančioji mišrią veiklą vykdanči finansų kontroliuojančioji bendrovė, turi tenkinti KRD IV 86 straipsnyje nustatytus ILAAP įsipareigojimus konsoliduotu lygmeniu arba remdamosi tos finansų kontroliuojančiosios bendrovės ar mišrią veiklą vykdančios finansų kontroliuojančioji bendrovės konsoliduota būkle. Kadangi KRD IV 86 straipsnio nuostata užtikrinamas tik minimalus suvienodinimas ir direktyvą skirtingos valstybės narės į savo nacionalinę teisę perkėlė skirtingai, dalyvaujančiose valstybėse narėse taikoma labai skirtinga svarbių įstaigų ILAAP praktika ir priežiūros reikalavimai.
12. ECB kartu su nacionalinėmis kompetentingomis institucijomis parengė ILAAP principus. Jais siekiama šioje svarbioje priežiūros srityje užtikrinti aukštą priežiūros lygį skatinant parengti vienodas metodikas.
13. ILAAP yra vidaus procesas, tad jo tinkamumas ir patikimumas visų pirma yra pačios įstaigos pareiga. Kaip nustatyta KRD IV 86 straipsnyje, ILAAP turi būti proporcingas įstaigos veiklos pobūdžiui, mastui ir sudėtingumui.
14. Šiame vadove aprašyti principai bus tik atspirties taškas vykstant priežiūriniam dialogui su kredito įstaigomis. Todėl jie neturėtų būti laikomi išsamiai apimančiais visus patikimo, veiksmingo ir išsamaus ILAAP aspektus. Pačių įstaigų pareiga – tinkamai atsižvelgiant į savo veiklos pobūdį, apimtį ir sudėtingumą užtikrinti, kad jų ILAAP būtų patikimas, veiksmingas ir išsamus.

---

⁴ 2014 m. balandžio 16 d. Europos Centrinio Banko reglamentas (ES) Nr. 468/2014, kuriuo sukuriama Europos Centrinio Banko, nacionalinių kompetentingų institucijų ir nacionalinių paskirtųjų institucijų bendradarbiavimo Bendrame priežiūros mechanizme struktūra (BPM pagrindų reglamentas) (ECB/2014/17) (OL L 141, 2014 5 14, p. 1).

2 Principai

1 principas – valdymo organas atsakingas už patikimą ILAAP valdymą

- (i) Atsižvelgiant į tai, koks svarbus įstaigai yra ILAAP, visus pagrindinius jo elementus turėtų patvirtinti įstaigos valdymo organas. Valdymo organas, aukštesniojo rango vadovai ir atitinkami komitetai turėtų veiksmingai aptarti ir kritiškai įvertinti ILAAP.
- (ii) Valdymo organai remdamiesi ILAAP rezultatais ir visa kita aktualia informacija turėtų kasmet pateikti įstaigos likvidumo pakankamumo vertinimą, parengdami ir pasirašydami aiškų ir glaustą pareiškimą – likvidumo pakankamumo pareiškimą (LAS, angl. *liquidity adequacy statement*).
- (iii) Valdymo organams tenka bendra atsakomybė už ILAAP įdiegimą; jie turėtų patvirtinti ILAAP valdymo tvarkos aprašą, kuriame būtų aiškiai ir skaidriai paskirstytos pareigos laikantis funkcijų atskyrimo principo. Šiame apraše turėtų būti aiškiai išdėstyta ir reguliarios ILAAP vidaus peržiūros ir tvirtinimo tvarka.

Valdymo organas tvirtina pagrindinius ILAAP elementus

15. Valdymo organas turėtų parengti ir pasirašyti likvidumo pakankamumo pareiškimą ir patvirtinti pagrindinius ILAAP elementus, įskaitant, pavyzdžiui:
- vidaus valdymo sistemą;
  - reikalavimus dėl vidaus dokumentų;
  - aprėpiamų subjektų perimetrą, rizikos nustatymo procesą ir vidaus rizikos aprašą bei klasifikavimo sistemą, parodančius reikšmingos rizikos apimtį;
  - rizikos kiekybinio įvertinimo metodikas⁵, įskaitant svarbiausias rizikos apskaičiavimo prielaidas ir parametrus (pvz., laikotarpį, patikimumo lygius⁶ ir terminų struktūrą), paremtus patikimais duomenimis ir patikimomis duomenų rinkimo sistemomis;
  - likvidumo pakankamumui įvertinti taikomas metodikas (įskaitant testavimo nepalankiausiomis sąlygomis tvarką ir aiškiai suformuluotą likvidumo pakankamumo apibrėžtį);

⁵ ILAAP vadove nenurodoma taikyti kokią nors konkrečią rizikos kiekybinio įvertinimo metodiką. Išsamiau apie tai – skyriaus apie 6 principą skyrelyje „Rizikos kiekybinio įvertinimo metodikos pasirinkimas“.

⁶ Pavyzdžiui, neterminuotųjų indėlių modeliavimui.

- ILAAP kokybės, visų pirma, pagrindinių LAS elementų (įskaitant vidaus patvirtinimo funkcijos įdiegimą ir vykdymą, įsivertinimą, kaip laikomasi taikytinų taisyklių, reglamentavimo ir priežiūrinių lūkesčių, įstaigos duomenų tvirtinimo kontrolės mechanizmą, testavimo nepalankiausiomis sąlygomis rezultatus, taikomus modelius, kt.), užtikrinimą.
16. Valdymo organai vykdo ir priežiūros, ir valdymo funkcijas. Jas abi gali vykdyti vienas organas arba du atskiri organai. Kurią funkciją vykdomas organas ar organo nariai tvirtina kuriuos pagrindinius ILAAP elementus, priklauso nuo įstaigos vidaus valdymo tvarkos, kurią ECB vertins atsižvelgdamas į nacionalinės teisės aktus ir atitinkančios Europos Sąjungos teisės aktus bei EBI gaires⁷.

Vidaus peržiūra ir patvirtinimas

17. ILAAP vidaus peržiūra turi būti atliekama reguliariai. Reguliariai turėtų būti peržiūrimi ir kokybiniai, ir kiekybiniai aspektai, įskaitant, pavyzdžiui, ILAAP rezultatų panaudojimą, testavimo nepalankiausiomis sąlygomis sistemą, rizikos duomenų surinkimą ir duomenų rinkimo procesą. Reguliari vidaus peržiūra⁸ turėtų apimti ir taikomų vidaus rizikos kiekybinio įvertinimo metodikų proporcingo patvirtinimo procesus.
18. ECB tikisi, kad įstaigos yra įdiegusios aiškiai apibrėžtus procesus ir kad ILAAP yra proaktyviai koreguojamas pagal bet kokius reikšmingus pokyčius, pavyzdžiui, jeigu įstaiga pradeda vykdyti veiklą naujose rinkose, pradeda teikti naujas paslaugas ar parduoda naujus produktus, arba jeigu pasikeičia grupės ar finansinio konglomerato struktūra.
19. ILAAP rezultatai ir prielaidos vėliau turėtų būti tikrinami vykdant tinkamus grįžtamuosius patikrinimus ir įvertinant rezultatus, pavyzdžiui, likvidumo planavimo, scenarijų ir rizikos kiekybinio įvertinimo.

Likvidumo pakankamumo pareiškimas

20. Likvidumo pakankamumo pareiškime valdymo organas remdamasis informacija, kuri, jo manymu, yra aktuali, įskaitant ILAAP rezultatus, nurodo, kaip vertina įstaigos likvidumo pakankamumą, ir išdėsto pagrindinius tokio vertinimo argumentus. ECB nuomone, pareiškime turėtų matytis, kad valdymo organas išmano tokius dalykus, kaip įstaigos likvidumo pakankamumas, pagrindiniai jam poveikį darantys teigiami veiksniai ir silpnosios vietos,

⁷ Žr. KRD IV 56 konstatuojamąją dalį ir 3 straipsnio 1 dalies 7 pastraipą – 9 straipsnį bei EBI vidaus valdymo gairių II antraštinę dalį (EBA/GL/2017/11).

⁸ ILAAP vidaus peržiūros turėtų būti išsamiai atliekamos užtikrinant trijų lygių kontrolę, t. y. jas turėtų atlikti verslo padaliniai ir nepriklausomos vidaus kontrolės funkcijas (rizikos valdymo, atitikties ir vidaus audito) vykdančios padaliniai pagal savo kompetenciją.

pagrindiniai ILAAP naudojami duomenys ir ILAAP rezultatai, ILAAP parametrai ir procesai bei ILAAP suderinamumas su įstaigos strateginiais planais.

21. Kas įgaliotas valdymo organo vardu pasirašyti likvidumo pakankamumo pareiškimą, nusprendžia įstaiga pagal nacionalinės teisės aktų reikalavimus ir atitinkamus prudencinius reikalavimus ir gaires⁹.

---

⁹ EBI vidaus valdymo gairėse (EBA/GL/2017/11) išsamiau aprašytas funkcijų ir atsakomybės paskirstymas priežiūros ir valdymo funkcijas vykdantiems valdymo organo nariams.

2 principas – ILAAP yra neatsiejama bendros valdymo sistemos dalis

- (i) Remiantis KRD IV 86 straipsnio 1 dalimi, įstaigos turėtų turėti patikimas strategijas, politiką, procesus ir sistemas likvidumo rizikoms nustatyti, valdyti ir stebėti per tinkamus laikotarpius, įskaitant tą pačią dieną, kad galėtų išlaikyti pakankamo dydžio likvidumo atsargas¹⁰.
- (ii) Be tinkamos likvidumo pakankamumo kiekybinio įvertinimo sistemos įstaigos turėtų turėti ir kokybinio įvertinimo sistemą, kuria būtų užtikrinama, kad likvidumo pakankamumas būtų aktyviai valdomas. Į tai įeina likvidumo pakankamumo rodiklių stebėseną siekiant laiku per įvairius laikotarpius, įskaitant tą pačią dieną, nustatyti ir įvertinti galimas grėsmes, padaryti praktines išvadas ir imtis prevencinių veiksmų siekiant užtikrinti, kad įstaigos reguliuojamos ir vidaus likvidumo atsargos būtų pakankamos.
- (iii) Kiekybiniai ir kokybiniai ILAAP aspektai turėtų būti suderinti tarpusavyje ir su įstaigos verslo strategija bei norimos prisiimti rizikos normomis. ILAAP turėtų būti integruotas į įstaigos verslo, sprendimų priėmimo ir rizikos valdymo procesus. ILAAP turėtų būti nuoseklus ir vienodas visoje grupėje.
- (iv) Įstaiga turėtų nuolat turėti patikimą ir veiksmingą bendrą ILAAP sąrangą ir dokumentuoti ILAAP elementų tarpusavio sąveiką bei ILAAP integravimą į įstaigos bendrą valdymo sistemą.
- (v) ILAAP turėtų padėti priimti strateginius sprendimus ir kartu praktiškai užtikrinti, kad įstaiga visada turėtų pakankamą likvidumo lygį, taip būtų užtikrinamas tinkamas rizikos ir naudos santykis. Visi metodai ir procesai, kuriuos įstaiga vykdydama veiklos ar strateginį likvidumo valdymo procesą taiko savo likvidumui užtikrinti, turėtų būti patvirtinti, nuodugniai peržiūrimi ir tinkamai įtraukti į ILAAP ir jį reglamentuojančius dokumentus.

ILAAP – neatsiejama įstaigos valdymo sistemos dalis

- 22. Kad būtų galima įvertinti ir nuolat turėti pakankamai likvidumo įstaigos rizikai padengti¹¹, vidaus procesais ir tvarka turėtų būti užtikrinama, kad kiekybinė rizikos analizė, atliekama per ILAAP, būtų integruota į visą reikšmingą komercinę veiklą ir sprendimus.
- 23. Toks integravimas užtikrinamas naudojant ILAAP, pavyzdžiui, strateginio planavimo procese grupės lygmeniu, vykdant likvidumo pakankamumo rodiklių stebėseną siekiant laiku nustatyti ir įvertinti galimas grėsmes, darant praktines išvadas ir imantis prevencinių veiksmų, nustatant likvidumo paskirstymą ir užtikrinant nuolatinį norimos prisiimti rizikos tvarkos veiksmingumą. ILAAP

¹⁰ Vidaus likvidumo atsargų ir vidaus stabilių finansavimo šaltinių sąvokos aprašytos skyriuje apie 5 principą.

¹¹ Bendro pobūdžio lūkesčiai dėl kiekybinės ILAAP dalies išdėstyti skyriuje apie 3 principą.

pagrįsti ir pagal riziką pakoreguoti veiklos rezultatų rodikliai (jie gali būti grindžiami kainos ir naudos paskirstymu taikant vidaus lėšų paskirstymo kainodaros sistemą) naudojami priimant sprendimus ir, pavyzdžiui, nustatant kintamąjį atlyginimą arba aptariant verslo reikalus ir riziką visais įstaigos lygmenimis, įskaitant, *inter alia*, turto ir įsipareigojimų valdymo komitetuose, rizikos valdymo komitetuose ir valdymo organo posėdžiuose.

Bendra ILAAP sąranga

24. Valdymo organo pareiga – pasirūpinti, kad bendra ILAAP sąranga būtų patikima ir veiksminga bei užtikrintų, jog įvairūs ILAAP elementai derėtų tarpusavyje ir kad ILAAP būtų neatsiejama įstaigos valdymo sistemos dalis. Įstaiga turėtų aiškiai suvokti, kaip šie elementai yra nuosekliai integruoti į visumą, kuri veiksmingai padeda įstaigai visada išlaikyti likvidumo pakankamumą.
25. Todėl vienas iš įstaigos ILAAP dokumentų turėtų būti ir bendros ILAAP sąrangos aprašas, kuriame, pavyzdžiui, būtų apžvelgti pagrindiniai ILAAP elementai ir jų tarpusavio sąveika bei paaiškinta, kaip ILAAP integruotas ir kaip įstaigoje panaudojami jo rezultatai. ILAAP sąrangos apraše turėtų būti paaiškinta esminė ILAAP struktūra, kaip ILAAP rezultatai naudojami priimant sprendimus ir koks ryšys tarp, pavyzdžiui, verslo ir rizikos strategijų, finansavimo planų, rizikos nustatymo procesų, norimos prisiimti rizikos pareiškimo, ribų sistemų, rizikos kiekybinio įvertinimo metodikų, testavimo nepalankiausiomis sąlygomis programos ir ataskaitų vadovybei.

Ataskaitos vadovybei

26. ILAAP yra nenutrūkstamas procesas. Įstaiga turėtų ILAAP rezultatus (pavyzdžiui, informaciją apie reikšmingus rizikos pokyčius, pagrindinius rodiklius ir t. t.) reikiamu dažnumu įtraukti į vidaus vadovybei skirtas ataskaitas. Ataskaitos turėtų būti teikiamos bent kartą per ketvirtį, tačiau, priklausomai nuo įstaigos dydžio, jos veiklos sudėtingumo, verslo modelio ir rizikos rūšių, ataskaitas gali teikti ir dažniau, kad būtų galima laiku imtis likvidumo valdymo veiksmų, nes galimi spartūs likvidumo ir finansavimo padėties pokyčiai, o nepakankama likvidumo pozicija galėtų iškart turėti įtakos įstaigos veiklos tęstinumui.
27. Tokie ILAAP rezultatai, kaip rizikos kiekybinis įvertinimas ir likvidumo paskirstymas turėtų tapti (po to, kai buvo patvirtinti) vienu pagrindinių veiklos rezultatų lyginamųjų rodiklių ir tikslų, pagal kurį būtų matuojami kiekvieno (riziką prisiimančio) skyriaus finansiniai ir kitokie rezultatai. Tam reikėtų įdiegti patikimą ILAAP valdymo sistemą ir sąrangą, kaip aprašyta skyriuje apie 1 principą.

ILAAP ir norimos prisiimti rizikos tvarka

28. Įstaigos norimos prisiimti rizikos tvarkoje (toliau – RAF, angl. *risk appetite framework*) turėtų būti išdėstyta RAF sąveika su kitais strateginiais procesais, pavyzdžiui, ICAAP ir ILAAP, gaivinimo planu ir atlyginimų tvarka, vadovaujantis BPM priežiūriniu pareiškimu dėl bendrojo vidaus valdymo ir polinkio rizikuoti¹². Gera RAF, perteikta norimos prisiimti rizikos pareiškime, yra neatsiejama ILAAP sąrangos dalis ir patikimo rizikos bei likvidumo valdymo pagrindas.
29. Savo norimos prisiimti rizikos pareiškime įstaiga turėtų aiškiai ir nedviprasmiškai išdėstyti savo nuostatas dėl rizikos ir veiksmus, kurių ketina dėl jos imtis pagal savo verslo strategiją. Pareiškime visų pirma turėtų būti išdėstyti motyvai, kodėl konkrečių rūšių rizika, produktai ar regionai yra pageidaujami arba nepageidaujami.
30. Įstaigos bendrą rizikos profilį galiausiai turėtų saistyti ir nulemti visos grupės RAF ir jos įgyvendinimas. Be to, RAF yra labai svarbus įstaigos strategijos rengimo ir įgyvendinimo proceso elementas. RAF struktūruotai susieja prisiimtą riziką su įstaigos likvidumo pakankamumu ir strateginiais tikslais. Šioje tvarkoje įstaiga turėtų nustatyti savo valdymo rezervus ir jų laikytis.
31. Įstaiga turėtų aiškiai aprašyti, kaip jos ILAAP padeda jai įgyvendinti savo strategiją ir norimos prisiimti rizikos normos nuostatas bei vykdyti jų stebėseną ir kaip visa tai leidžia jai veiksmingai laikytis sutartų ir norimos prisiimti rizikos pareiškime išdėstytų rizikos ribų. Kad rizika būtų valdoma patikimai ir veiksmingai, įstaiga ILAAP rezultatus turėtų naudoti kurdama veiksmingą rizikos stebėsenos ir atsiskaitymo už ją sistemą ir pakankamai detalią ribų sistemą (įskaitant veiksmingas perdavimo aukštesniam lygmeniui procedūras), pagal kurią nustatomos konkrečios ribos, pavyzdžiui, skirtingų rūšių ir porūšių rizikai, subjektams ir verslo padaliniams, atitinkančią grupės norimos prisiimti rizikos pareiškimą.
32. Įstaiga turėtų turėti finansavimo viešosiomis lėšomis šaltinių naudojimo politiką¹³. Pagal tokią politiką turėtų būti diferencijuojamas šių šaltinių naudojimas įprastomis ir nepalankiomis sąlygomis ir ši politika (laiko ir kiekio aspektai) turėtų būti aiškiai išdėstyta norimos prisiimti rizikos ir likvidumo pakankamumo pareiškimuose. Turėtų būti stebimas faktinis ir galimas tokių šaltinių naudojimas ateityje. Turėtų būti vykdoma tokių šaltinių visomis svarbiomis valiutomis stebėseną. Kiekybiškam tokių šaltinių galimo naudojimo

¹² Žr. 2016 m. birželio mėn. (BPM priežiūrinį pranešimą dėl valdymo ir priimtinos rizikos).

¹³ EBI gairėse dėl kredito įstaigų finansavimo planams skirtų suderintų apibrėžčių ir ataskaitų formų, numatytų ESRV/2012/2 A rekomendacijos 4 punkte (EBA/GL/2014/04), finansavimo viešosiomis lėšomis šaltiniai apibrėžiami kaip „finansavimo, kurį teikia viešasis sektorius“, šaltiniai. „Tai gali būti vidutinio laikotarpio ir ilgalaikės atpirkimo sandorių programos, kredito garantijomis pagrįstos finansavimo programos ir kredito garantijomis pagrįstos realiosios ekonomikos rėmimo programos“. Atsižvelgiant į dabartinę padėtį tai daugiausia susiję su centrinių bankų teikiamų galimybių naudojimu dabar ir galimu naudojimu ateityje. Atnaujindama ILAAP (ar jo dalis) įstaiga turėtų įvertinti, kurios galimybės jai yra svarbios, kadangi krizės metu gali keistis viešojo sektoriaus teikiamų galimybių pobūdis ir prieinamumas.

ateityje laiko ir kiekio aspektų įvertinimui turėtų būti naudojamas testavimas nepalankiausiomis sąlygomis.

ILAAP suderinamumas su gaivinimo planais

33. Gaivinimo planas skirtas užtikrinti, kad susidūrusi su grėsme jos gyvybingumui keliančiais sunkumais įstaiga išliktų gyvybinga. Kadangi nepakankamas likvidumas yra viena iš grėsmių verslo tęstinumui / gyvybingumui, natūralu, kad tarp ILAAP, padedančio palaikyti veiklos tęstinumą likvidumo požiūriu, ir gaivinimo plano, skirto atkurti gyvybingumą įstaigai susidūrus su sunkumais, egzistuoja ryšys. Todėl įstaiga turėtų užtikrinti savo ILAAP ir gaivinimo planavimo nuoseklumą ir suderinamumą tokiais klausimais, kaip išankstiniai įspėjimo signalai, rodikliai, perdavimo aukštesniam lygmeniui procedūros pažeidus šiuos normatyvus ir galimi likvidumo valdymo veiksmai¹⁴. Be to, pagal ILAAP numatyti galimi likvidumo valdymo veiksmai turėtų būti nedelsiant įtraukti ir į gaivinimo planą, ir, atvirkščiai, kad būtų turima naujausia informacija.

Nuoseklumas ir suderinamumas grupės mastu

34. ILAAP turėtų užtikrinti likvidumo pakankamumą atitinkamais konsolidacijos lygiais ir atitinkamuose grupės subjektuose, kaip nustatyta KRD IV 109 straipsnyje. Kad būtų galima veiksmingai įvertinti ir palaikyti likvidumo pakankamumą visuose subjektuose, strategijos, rizikos valdymo procesai, sprendimų priėmimo tvarka ir metodikos bei prielaidos, taikomi kiekybiškai įvertinant likvidumą ir finansavimą, turi būti nuoseklūs per visą atitinkamą perimetrą.
35. Jeigu vykdant tarpvalstybines operacijas susiduriama su skirtingais likvidumo (rizikos valdymo) reikalavimais įvairiose šalyse, ILAAP aukščiausiu konsolidavimo lygmeniu turėtų būti aiškiai įvardyta, kurie įvairiose šalyse galiojančio reglamentavimo skirtumai yra aktualūs. Apskritai, manoma, kad tokie reguliavimo skirtumai paveiktų tik pavienius įgyvendinimo aspektus, tokius kaip testavimo nepalankiausiomis sąlygomis parametrai, patvirtinimas, atskaitomybė ir pan., ir nekenktų bendram ILAAP nuosekliam taikymui. Įstaiga taip pat turėtų konservatyviai ir galvodama apie rizikos ribojimą įvertinti kliūtis pervesti likvidumą ir atsižvelgti į jas savo ILAAP.

---

¹⁴ Tačiau jeigu skiriasi ILAAP ir gaivinimo planavimo principai, gali skirtis ir numatyti valdymo veiksmai.

3 principas – ILAAP įvairiais požiūriais užtikrindamas įstaigos likvidumo pakankumą reikšmingai prisideda prie įstaigos tęstinumo

- (i) ILAAP užtikrindamas tinkamą likvidumo ir finansavimo poziciją atlieka labai svarbų vaidmenį palaikant įstaigos tęstinumą. Kad įneštų indėlį į įstaigos tęstinumą, įstaigos ILAAP turėtų būti proporcingas, ribojantis riziką ir konservatyvus bei integruojantis su vienas kitą papildančiais vidaus požiūriais.
- (ii) Įstaiga turėtų įdiegti ekonominį požiūrį, kuriuo remdamasi nustatytų ir kiekybiškai įvertintų visą reikšmingą riziką, galinčią neigiamai paveikti jos vidaus likvidumo poziciją.
- (iii) Laikantis tokio ekonominio požiūrio rekomenduojama, kad įstaiga užtikrintų, kad bet kokia rizika, galinti daryti įtaką jos likvidumo pozicijai, būtų pakankamai padengta vidaus likvidumu pagal įstaigos vidaus likvidumo pakankumo koncepciją. Atliekant šį vertinimą įvertinamas ir patikimas bazinis scenarijus bei tinkami konkrečiai įstaigai skirti nepalankieji scenarijai pagal daugiamečių likvidumo ir finansavimo planą ir bendrus įstaigos planavimo tikslus.
- (iv) Įstaiga turėtų įdiegti normatyvinį požiūrį, o tai yra įstaigos gebėjimo vidutiniu laikotarpiu nenutrūkstamai vykdyti visus jai taikomus su likvidumu susijusius teisės aktų ir priežiūrinius reikalavimus ir atlaikyti kitus išorinius finansinius suvaržymus daugiamečių vertinimas.
- (v) Įstaiga turėtų turėti oficialų nenumatytų atvejų likvidumo planą, kuriame būtų aiškiai aprašytos priemonės likvidumo problemoms spręsti susidarius nepalankioms sąlygoms. Nenumatytų atvejų likvidumo plane turėtų būti aprašyta, kaip bus mažinamos įstaigos ILAAP nustatytos rizikos, ir nurodytas ryšys su įstaigos gaivinimo planu.

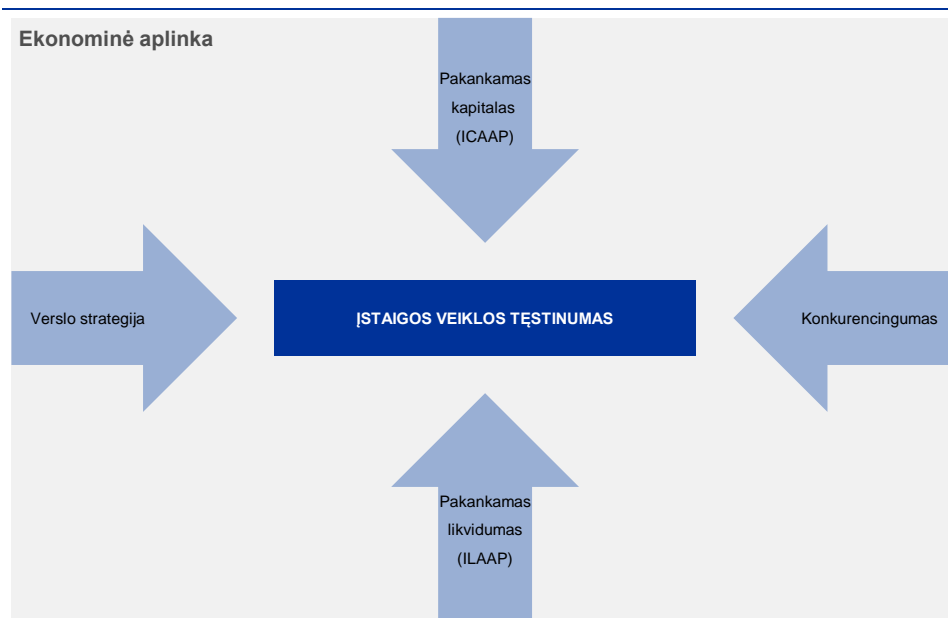
Tikslas: prisidėti prie įstaigos tęstinumo

- 36. ILAAP tikslas yra prisidėti prie įstaigos tęstinumo likvidumo požiūriu užtikrinant, kad įstaiga turėtų pakankamai likvidumo, kad galėtų įvykdyti įsipareigojimus suėjus jų terminui, padengti savo riziką ir laikytis tvarios strategijos, net jeigu ir neigiamos aplinkybės daro jai poveikį ilgesnį laiką. Įstaiga turėtų šį tęstinumo tikslą įtraukti į savo RAF (kaip nurodyta skyriuje apie 2 principą) ir pasinaudodama savo ILAAP sistema iš naujo įvertinti savo norimos priimti rizikos normas ir priimtinos rizikos ribas, atsižvelgdama į savo bendrus likvidumo suvaržymus ir į savo rizikos profilį bei silpnąsias vietas.

37. Atsižvelgdama į šiuos likvidumo suvaržymus įstaiga turėtų be teisės aktuose nustatyto ir priežiūrinio minimumo¹⁵ įvertinti ir nustatyti valdymo rezervus bei vidaus kapitalo poreikį, kurie leidžia jai tvariai laikytis savo strategijos. Siekdama trumpuoju laikotarpiu sudaryti pakankamus valdymo rezervus įstaiga turėtų atsižvelgti į, pavyzdžiui, rinkų, investuotojų ir sandorio šalių lūkesčius ir verslo modelio priklausomybę nuo gebėjimo išmokėti premijas, dividendus ir išmokas už papildomo 1 lygio kapitalo (AT 1) priemones ir t. t. Valdymo rezervai turėtų būti sudaromi ne tik dėl minėtų išorinių suvaržymų, bet ir, pavyzdžiui, norint apsidrausti nuo likvidumo rodiklių prognozių nepasitvirtinimo ir dėl to galimų likvidumo rodiklių svyravimų rizikos, patenkinti įstaigos norimos prisiimti rizikos normatyvą ir užsitikinti šiek tiek lankstumo verslo sprendimų priėmimo srityje.

1 pav.

ILAAP prisideda prie įstaigos tęstinumo

Skaičiai ir matmenys pateikti tik kaip pavyzdžiai.

Ekonominis požiūris

38. Įstaiga turėtų savo likvidumo pakankamumą valdyti ir ekonominiu požiūriu užtikrindama, kad rizika ir tikėtini netenkamų pinigų srautai būtų pakankamai padengti vidaus likvidumu atsižvelgiant į skyriuje apie 5 principą išdėstytus lūkesčius. Ekonominio likvidumo pakankamumas reiškia, jog įstaiga turi turėti pakankamai vidaus likvidumo, kad visada galėtų padengti riziką ir tikėtinus netenkamų pinigų srautus bei įgyvendinti savo strategiją. Pagal šį požiūrį įstaiga

¹⁵ Valdymo rezervo samprata iš tiesų nereiškia, kad be galiojančio teisinio minimumo nustatomi nauji reikalavimai dėl būtino minimalaus likvidumo. Nors paprastai valdymo rezervas turėtų būti didesnis už nulį, teoriškai įstaiga gali gebėti įrodyti, kad, priklausomai nuo vertinamo scenarijaus, net ir nuliui lygus valdymo rezervas leistų jai tvariai laikytis savo verslo modelio.

likvidumo poreikį turėtų įvertinti tiek, kad pakaktų visam diapazonui rizikų, galinčių padaryti reikšmingą poveikį jos likvidumo pozicijai, padengti, atsižvelgdama į pinigų srautus ir tinkamą likvidžiojo turto likvidacinę vertę. Įstaiga turėtų valdyti ekonominę riziką ir tinkamai ją įvertinti pagal testavimo nepalankiausiomis sąlygomis programą ir vykdydama likvidumo pakankamumo stebėseną.

39. Įstaiga turėtų nustatyti, kiekybiškai įvertinti ir vidaus likvidumu padengti tikėtinus ir galimus nenumatytus netenkamų pinigų srautus taikydama savo pačios įdiegtus procesus bei metodikas ir laikydama proporcingumo principo. Įstaiga turėtų atlikti rizikos kiekybinį įvertinimą pagal tam tikru atskaitos momentu esančią padėtį. Taip pat turėtų būti atliekamas vidutinio laikotarpio perspektyvinis likvidumo pakankamumo vertinimas (turėtų būti imamas metų ar ilgesnis laikotarpis vertinant likvidumo poziciją ir trejų metų ar ilgesnis laikotarpis vertinant finansavimo poziciją), kuriame būtų atsižvelgiama į būsimus pokyčius, pavyzdžiui, išorinės aplinkos pokyčius.
40. Todėl įstaiga turimą likvidumą turėtų vertinti atsižvelgdama ne tik į likvidumo poreikius vykdančią kasdienę veiklą ir finansavimo planavimą pagal bazinį, bet ir į nepalankių scenarijų rezultatus¹⁶. Atitinkamais atvejais taikomos prielaidos turėtų atitikti gaivinimo planą.
41. Įstaiga turėtų ekonominio likvidumo pakankamumo vertinimo rezultatus ir matus naudoti vykdydama strateginį ir veiklos valdymą, atlikdama norimos prisiimti rizikos sprendžiant klientų (kai stabdoma nauja komercinė veikla, reikalaujama skolinio įsipareigojimo grąžinimo sutartyje nustatytu laiku nenumatant refinansavimo, kt.) ir rinkų klausimus (skubaus pardavimo ir kiti veiksmai, turintys poveikio vertinimui rinkoje) bei verslo strategijų peržiūras. Be riziką ribojančios vidaus likvidumo atsargų sąvokos apibrėžties¹⁷ ir kiekybinio rizikos įvertinimo, įstaiga turėtų apibrėžti ir ekonominio likvidumo pakankamumo sampratą, leidžiančią jai išlikti ekonomiškai gyvybinga ir vykdyti savo strategiją. Į ją įeina ir valdymo procesai, skirti laiku nustatyti būtinybę imtis veiksmų susidarantiems vidaus likvidumo trūkumams padengti ir kitų veiksmingų priemonių (pvz., padidinti likvidumo atsargas, pakeisti pinigų srautų pobūdį).

Normatyvinis požiūris

42. Normatyvinis požiūris – tai įstaigos gebėjimo nenutrūkstamai vykdyti visus jai taikomus su likvidumu susijusius (kiekybinius) teisės aktų ir priežiūrinius reikalavimus ir atlaikyti kitus išorinius finansinius suvaržymus daugiametis vertinimas.
43. Pagal normatyvinį požiūrį turėtų būti atsižvelgiama į visus aspektus, planuojamu laikotarpiu galinčius daryti poveikį atitinkamiems reguliuojamiems rodikliams,

¹⁶ Išsamiau apie nepalankių scenarijų griežtumą – skyriuje apie 7 principą.

¹⁷ Lūkesčiai dėl vidaus likvidumo atsargų išdėstyti skyriuje apie 5 principą.

įskaitant įplaukas, netenkamų pinigų srautus ir likvidumo atsargas. Todėl, nors jo rezultatai išreiškiami reguliuojamaisiais matais, normatyvinis požiūris neapsiriboja vien tik prielaidomis, kuriomis remiantis apskaičiuojami 1 ramsčio koeficientai. Įstaiga vertindama savo likvidumo pakankumą normatyviniu požiūriu turėtų atsižvelgti į prielaidas, kuriomis ji remiasi taikydama ekonominį požiūrį, ir įvertinti, kokią įtaką jos daro 1 ir 2 ramsčių koeficientams¹⁸ per planuojamą laikotarpį, priklausomai nuo taikomo scenarijaus.

44. Įstaiga turėtų turėti gerą likvidumo ir finansavimo planą, suderintą su jos strategijomis, norimos prisiimti rizikos normomis ir likvidumo ištekliais, ir nuolat jį atnaujinti. Likvidumo ir finansavimo plane turėtų būti pateiktos bent trejų metų prognozės pagal bazinį ir nepalankųjį scenarijus. Įstaiga turėtų įvertinti ir būsimų teisinių, reguliavimo ir apskaitos reikalavimų pokyčių poveikį¹⁹ ir priimti pagrįstą ir motyvuotą sprendimą, kaip į juos atsižvelgti likvidumo ir finansavimo plane.
45. Įstaiga vertindama tikėtiną pagrindinių normatyvinių ir ekonominių vidaus parametrų raidą pagal neigiamus vykdomos veiklos lūkesčių pokyčius turi įvertinti šių parametrų lygį esant nepalankioms sąlygoms, atsižvelgdama į norimos prisiimti rizikos pareiškime apibrėžtas vidaus ribas. Tai nereiškia, kad esant ypatingai nepalankioms sąlygoms įstaiga turi laikytis padengimo likvidžiuoju turtu rodiklio. Tačiau įstaiga turėtų apsibrėžti sampratą, leidžiančią jai išlikti gyvybingai ir vykdyti savo strategiją, pavyzdžiui, imantis konkrečių veiksmų (pakeičiant likvidumo profilį), kaip numatyta jos parengtose prognozėse. Be to, tai reiškia, kad įstaiga turėtų stebėti galimą padengimo likvidžiuoju turtu rodiklio sumažėjimą tokiomis sąlygomis ir jį sieti su savo norimos prisiimti rizikos normomis, nenumatytų atvejų likvidumo ir gaivinimo planu.

Ekonominio ir normatyvinio požiūrių tarpusavio sąveika

46. 2 paveiksle pateikta apžvalga aspektų, priemonių ir rezultatų, į kuriuos turėtų būti atsižvelgiama vertinant likvidumo ir finansavimo pozicijas ekonominiu ir normatyviniu požiūriais. Nors skaičiavimai rengiant prognozes normatyviniu požiūriu atliekami mechaniškai laikantis 1 ramsčio nuostatų, įstaiga vis dėlto turėtų nusistatyti savo poziciją dėl naudotų scenarijų ir jų poveikio prognozuojamoms 1 ir 2 ramsčių vertėms. Įstaiga turėtų pasirinkti tinkamus scenarijus ir pagal ekonominį požiūrį ir nustatyti jų poveikį atitinkamoms prognozėms. Be to, pagal ekonominį požiūrį įstaiga taip pat turėtų nusistatyti tinkamas visų pasiūlos, paklausos ir perviršio skaičiavimo metodikų prielaidas ir

¹⁸ 2 ramsčio reikalavimai gali apimti daugiau nei 1 ramsčio koeficientus. Kaip pavyzdį galima pateikti 2 ramsčio reikalavimą, pagal kurį įstaiga turi užtikrinti tam tikrą minimalų „išgyvenimo“ laikotarpį arba minimalų likvidaus turto dydį. Tokiu atveju įstaiga turėtų įvertinti ne tik 1 ramsčio koeficientus, bet ir kokį poveikį visi atitinkami aspektai daro „išgyvenimo“ laikotarpiui.

¹⁹ Įstaiga konkrečius pokyčius gali traktuoti skirtingai, priklausomai nuo jų tikimybės ir galimo poveikio masto. Pavyzdžiui, kai kurie pokyčiai gali atrodyti mažai tikėtini, tačiau, jeigu įvyktų, turėtų tokį didelį poveikį įstaigai, kad jai reikėtų parengti atskirą priemonių planą nenumatytiems atvejams. Kiti, labiau tikėtini reguliavimo pokyčiai turėtų būti numatyti pačiame likvidumo ir finansavimo plane. Kaip pavyzdį galima pateikti laipsnišką padengimo likvidžiuoju turtu rodiklio taikymą.

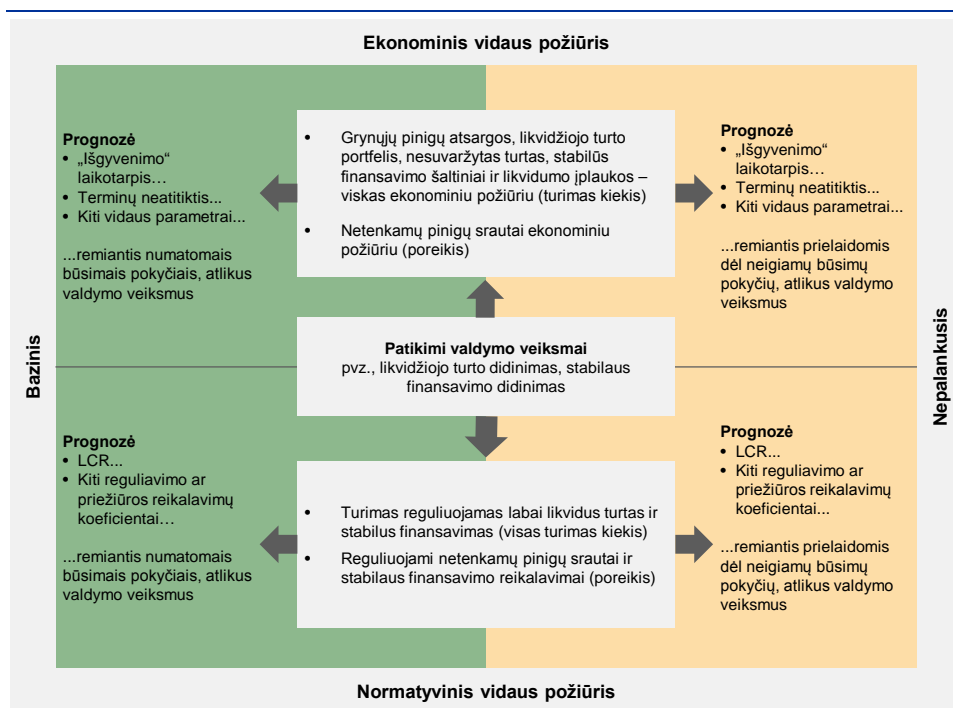

matus. Vertinimui pagal abu požiūrius naudojant skirtingas metodikas, priemonės ir prielaidas gali būti gaunami labai skirtingi rezultatai, net jei taikomas tas pats scenarijus.

47. Tas pats pasakytina ir apie likvidumo valdymo veiksmus, į kuriuos atsižvelgiama planuojant likvidumą arba finansavimą pagal abu požiūrius. Be to, rezultatai gali skirtis net ir taikant tą patį požiūrį, priklausomai nuo to, koks scenarijus vertinamas. Iš 2 paveikslą matyti, kad tie patys likvidumo valdymo veiksmai gali iš esmės skirtis savo poveikiu, priklausomai nuo taikomo požiūrio ar scenarijaus. Planuodama likvidumą ir finansavimą įstaiga turėtų atsižvelgti į šiuos skirtumus ir užtikrinti, kad prielaidos, kuriomis pagrįsti likvidumo valdymo veiksmai pagal abu požiūrius, būtų tarpusavyje suderinamos.

2 pav.

Skirtingas patikimų likvidumo valdymo veiksmų poveikis, priklausomai nuo taikomo požiūrio ir scenarijaus. Aiškinamasis pavyzdys

Skaičiai ir matmenys pateikti tik kaip pavyzdžiai.

48. Įstaiga turėtų skaidriai pateikti informaciją apie prognozėse numatytus likvidumo valdymo veiksmus tiek ekonominiu, tiek normatyviu požiūriu. Visi numatyti likvidumo valdymo veiksmai turėtų būti patikimi (t. y. realistiški) pagal atitinkamą scenarijų, numatytas jų poveikis turėtų būti tikėtinas, o įstaiga turėtų pagrįsti ir dokumentuoti visas prielaidas. Be prognozių, kuriose būtų numatyti ir likvidumo valdymo veiksmai, įstaiga turėtų įvertinti taikydama tuos pačius scenarijus savo likvidumo ir finansavimo pozicijas pagal ekonominį ir normatyvinį požiūrį ir be likvidumo valdymo veiksmų.

49. Ekonominis ir normatyvinis požiūriai turėtų vienas kitą papildyti ir būti integruoti į visą reikšmingą komercinę veiklą bei sprendimus, kaip nurodyta skyriuje apie 2 principą.

3.1 pavyzdys

Ekonominis požiūris papildo normatyvinį

Vertindama ekonominiu požiūriu ir remdamasi vidaus metodais įstaiga įvertina netenkamų pinigų srautus, susidarantiems iš skirtingų rūšių produktų. Pavyzdžiui, pagal ekonominį požiūrį iš kredito kortelėmis atliekamų operacijų gaunamus pinigų srautus įstaiga modeliuoja taikydama visapusišką metodą. Gauti rezultatai naudojami numatant likvidumo atsargas ekonominiu požiūriu. Be to, ši informacija naudojama netenkamo kredito kortelių pinigų srauto per 30 dienų laikotarpį koeficientui kiekybiškai įvertinti normatyviniu požiūriu. Tam įstaiga naudojami visi turimi duomenys, gaunami ekonominiu požiūriu apskaičiuojant padengimo likvidumu turto rodiklį.

Nenumatytų atvejų likvidumo planas

50. Įstaiga turėtų ne tik įsivertinti dabartinį gebėjimą vykdyti likvidumo įsipareigojimus, bet ir turėti aiškų ir glaustą planą, numatantį, kokių veiksmų reikia imtis, kai kyla (nenumatytų) sunkumų vykdant įsipareigojimus, suėjus jų terminui. Todėl į ILAAP turėtų būti įtraukta išsami informacija apie nenumatytų atvejų likvidumo priemones (t. y. nenumatytų atvejų likvidumo planas), kurių gali būti imamasi, įskaitant nenumatytų atvejų likvidumo, kurį būtų galima surinkti susidarius nepalankios sąlygos, dydį; laiką, per kurį būtų įgyvendintos priemonės, tarpą; galimą neigiamą poveikį (pelno (nuostolio) ataskaitai, reputacijai, verslo modelio perspektyvumui, kt.) ir priemonių visišką įgyvendinimo esant nepalankioms sąlygoms tikėtinumą. Nenumatytų atvejų likvidumo priemonės turėtų būti suderinamos su ILAAP nustatytais ir kiekybiškai įvertintomis rizikomis. Įstaiga (savo ILAAP sąraše) turėtų nustatyti aiškų ryšį tarp nenumatytų atvejų likvidumo plano ir gaivinimo plano likvidumo dalies ir apibrėžti, koks yra jų ryšys su rizikomis, nustatomomis nuolat, kaip aprašyta pirmiau, ir esant nepalankioms sąlygoms.

4 principas – vykdamas ILAAP nustatomos visos reikšmingos rizikos ir į jas atsižvelgiama

- (i) Įstaigos pareiga – reguliariai identifikuoti visas reikšmingas rizikas, su kuriomis ji susiduria arba gali susidurti, ekonominiu ir normatyviniu požiūriais. Dėl visų reikšmingomis įvardytų rizikų turi būti imamasi priemonių visose ILAAP grandyse atsižvelgiant į vidaus rizikos klasifikavimo sistemą.
- (ii) Įstaiga turėtų vadovaudamasi savo taikoma reikšmingumo apibrėžtimi bent kartą per metus nustatyti reikšmingas rizikas, vertindama išsamiai ir aprėpdama visus atitinkamus juridinius subjektus, verslo linijas ir pozicijas. Rizikos nustatymo proceso pabaigoje turėtų būti sudaromas išsamus vidaus rizikos aprašas.
- (iii) Finansinio ir nefinansinio dalyvavimo, patronuojamųjų įmonių ir kitų susijusių subjektų atveju įstaiga turėtų nustatyti pagrindines reikšmingas rizikas, su kuriomis ji susiduria arba gali susidurti, ir į jas atsižvelgti savo ILAAP.
- (iv) Įstaiga turėtų arba padengti visas reikšmingomis įvardytas rizikas pakankamu likvidumu, arba dokumentuoti likvidumo neatidėjimą pateisinančią priežastį.

Rizikos nustatymo procesas

- 51. Įstaiga turėtų reguliariai nustatyti visas reikšmingas rizikas ir jas įtraukti į išsamų vidaus rizikos aprašą. Vadovaudamasi savo taikoma reikšmingumo apibrėžtimi įstaiga turėtų užtikrinti, kad rizikos aprašas būtų nuolat atnaujinamas. Šis aprašas turėtų būti atnaujinamas ne tik reguliariai (bent kartą per metus), bet ir bet kada, kai tik atsiranda jame dar nenurodytų naujų reikšmingų rizikų, pavyzdžiui, įdiegus naują produktą arba išplėtus kurią nors veiklos sritį.
- 52. Rizikos nustatymo procesas turėtų būti visapusiškas ir pagrįstas tiek normatyviniu, tiek ekonominiu požiūriais. Vykdydama perspektyvinį likvidumo pakankamumo vertinimą įstaiga turėtų atsižvelgti ne tik į tuo metu esančias rizikas, bet ir į visas rizikas ir jų koncentraciją (tos pačios rūšies ir įvairių rūšių rizikos), galinčias kilti dėl įstaigos strategijų įgyvendinimo arba dėl aplinkos, kurioje įstaiga veikia, pokyčių.
- 53. Rizikos nustatymo procesas turėtų būti vykdomas taikant apibendrintą metodą, t. y. neturėtų būti atsižvelgiama į atskirus įvairių rizikų mažinimo būdus. Įstaiga vėliau turėtų įvertinti šių mažinimo būdų veiksmingumą.
- 54. Vadovaujantis Europos bankininkystės institucijos (EBI) gairių dėl šešėlinės bankininkystės subjektų pozicijų ribų (EBA/GL/2015/20) nuostatomis, įstaiga vykdydama rizikos nustatymą turėtų nustatyti ir savo turimas šešėlinės bankininkystės subjektų pozicijas, visas dėl jų galinčias kilti rizikas ir jų galimą poveikį savo pačios likvidumui ir finansavimo rizikos pobūdžiui.

55. Kurių rūšių rizika turėtų būti laikoma reikšminga ir kurios reikšmingos rizikos turi būti dengiamos kapitalu, sprendžia valdymo organas. Turi būti pagrindžiama, kodėl kai kurių rūšių rizika, su kuria įstaiga susiduria, nėra laikoma reikšminga.

Rizikos aprašas

56. Vidaus rizikos aprašą įstaigos turi parengti atsižvelgdamos į savo vidaus rizikos klasifikavimo sistemą. Įstaigos neturėtų vadovautis vien tik teisės aktuose nustatyta rizikos klasifikavimo sistema.
57. Rengdamos rizikos aprašą įstaigos turėtų atsižvelgti į pagrindines rizikas ir kiekybiškai jas įvertinti, jeigu jos yra reikšmingos ir susijusios su įstaigos finansiniu ir nefinansiniu dalyvavimu, patronuojamosiomis įmonėmis ir kitais susijusiais subjektais (pvz., vidaus grupės rizika, rizika reputacijai, operacinė rizika, rizika, susijusi su patikinimo laiškais, kt.).
58. Vadovaudamasi proporcingumo principu įstaiga turėtų tikrinti ne tik su dalyvavimu susijusias rizikas, bet taip pat nustatyti, suprasti ir kiekybiškai įvertinti pagrindines reikšmingas rizikas ir į jas atsižvelgti savo vidaus rizikos klasifikavimo sistemoje, nesvarbu, ar atitinkami subjektai patenka į prudencinį perimetrą, ar ne. Pagrindinių rizikų analizės išsamumas turėtų priklausyti nuo verslo veiklos ir rizikos valdymo metodo.
59. Įstaiga turėtų stebėti visus atitinkamus produktus, klientus, sutartis (galimus pagrindus imtis veiksmų) atsižvelgdama į jų terminus ir elgseną įvairiais nagrinėjamaiais laikotarpiais, įskaitant tą pačią dieną. Tokios rizikos gali kilti, pavyzdžiui, padidėjus netenkamų pinigų srautams, sumažėjus įplaukoms arba sumažėjus likvidžiojo turto likvidacinei vertei. Tokiu atveju turėtų būti nagrinėjamos tiek balansinės, tiek nebalansinės pozicijos vertinant nenumatytą atvejų likvidumo poveikį, pasireiškiantį dėl užstato vertės ir įkaito vertės išlaikymo prievolių vykdymo, įvykus pokyčiams rinkoje arba sumažinus savo kreditingumo rodiklį (įskaitant savanorišką nuosavos skolos išpirkimą siekiant vėliau užsitikrinti prieigą prie rinkos).
60. Pavyzdys galėtų būti naujoviškos finansavimo priemonės su išankstinio išpirkimo galimybe, keičiančia finansavimo trukmę (neapsiribojama vien tik automatiškai atnaujinamo termino indėliais (angl. *evergreen deposits*) ir atpirkimo sandoriais), kurios yra nustatytinos ir vertintinos kaip galimos nenumatytų atvejų likvidumo rizikos šaltinis. Kitas pavyzdys – užtikrinimo priemone padengti apsikeitimo sandoriai, galintys veikti likvidžiojo turto atsargų dydį ir sudėtį. Bet kokia galima grėsmė, kylanti vykdant tokius sandorius, turėtų būti aiškiai apibrėžta ir įtraukta į rizikos rodiklių sąrašą.
61. Jei vykdoma tarpvalstybinė veikla, į ILAAP turėtų būti įtrauktas kliūčių, kylančių pervedant likvidumą iš vieno juridinio subjekto, šalies ar valiutos į kitą, įvertinimas ir kiekybinis tokių kliūčių poveikio likvidumo prieinamumui visoje grupėje įvertinimas.

62. ILAAP turėtų būti užtikrinamas patikimas nustatymo, kurios valiutos yra laikomos reikšmingomis dėl likvidumo rizikos ir (arba) finansavimo rizikos, ir jų stebėjimo procesas. Įstaiga turėtų aiškiai apibrėžti bet kokią reikšmingą riziką, įskaitant su tarpvalstybine veikla susijusią riziką, dėl kurios būtų (iš dalies) prisiimama likvidumo arba finansavimo rizika kita valiuta nei ta, kuria laikomos atitinkamo likvidaus turto atsargos. Tokia rizika tiek įprastomis sąlygomis (balanso pozicijos ir valiutų skirtumai), tiek nepalankiomis sąlygomis (likvidžiojo turto likvidacinė vertė užsienio valiuta, palyginti su grynaisiais netenkamų pinigų srautais užsienio valiuta nepalankiomis sąlygomis) visomis reikšmingomis laikomomis valiutomis turėtų būti kiekybiškai įvertinta ILAAP.

5 principas – vidaus likvidumo atsargos yra aukštos kokybės ir aiškiai apibrėžtos; vidaus stabilūs finansavimo šaltiniai yra aiškiai apibrėžti

- (i) Įstaiga turėtų apibrėžti, įvertinti ir palaikyti vidaus likvidumo atsargas bei stabilius finansavimo šaltinius vertindama ekonominiu požiūriu. Vidaus likvidumo atsargų apibrėžtis turėtų atitikti įstaigos ekonominio likvidumo pakankamumo sampratą ir būti suderinama su vidaus rizikos kiekybiniu įvertinimu.
- (ii) Vidaus likvidumo atsargos turėtų būti geros kokybės ir apibrėžtos konservatyviai bei galvojant apie rizikos ribojimą. Įstaiga turėtų galėti aiškiai parodyti, jeigu daroma prielaida, kad ji veiklą tęs, kaip ji gali naudoti vidaus likvidumą rizikoms padengti ir taip užtikrinti veiklos tęstinumą.
- (iii) Finansavimo šaltiniai turėtų būti stabilūs siekiant užtikrinti, kad verslo veikla ir galėtų būti toliau vykdoma ir ilgesniu laikotarpiu.

Vidaus likvidumo atsargų apibrėžtis

63. Įstaiga vertindama savo likvidumo pakankumą turėtų apibrėžti, vadovaudamasi riziką ribojančiu ir konservatyviu požiūriu, kuris turtas ir būsimos įplaukos gali būti naudojamos likvidumo poreikiams tenkinti. Toks vidaus apibrėžimas turėtų būti grindžiamas likvidumo šaltinių naudojimo likvidumui gauti įprastomis ir nepalankiomis sąlygomis tikimybe. Įstaiga turėtų nusistatyti aiškią vidaus poziciją dėl pageidaujamos likvidaus turto atsargų, naudojamų likvidumo rizikai padengti, sudėties. Visų pirma, įstaiga turėtų diferencijuoti turtą, kuris ir nepalankiomis sąlygomis greičiausiai išliks likvidus, ir turtą, naudotiną tik likvidumui iš centrinio banko gauti. Turėtų būti nustatytos abiejų sudedamųjų dalių ribos aiškiai susiejant tikslinį likvidaus turto atsargų dydį su likvidumo rizikomis, galinčiomis pasireikšti įvairiais laikotarpiais, atsižvelgiant į mažiausiai vienerių metų laikotarpį.

Vidaus stabilių finansavimo šaltinių apibrėžtis

64. Savo finansavimo tvarumui įvertinti, įstaiga vadovaudamasi riziką ribojančiu ir konservatyviu požiūriu turėtų nustatyti, kurie finansavimo šaltiniai galėtų būti laikomi stabiliais. Todėl įstaiga atsižvelgdama į prielaidas dėl elgsenos dėsningumą turėtų nusistatyti aiškią vidaus poziciją dėl indėlių nejudumo ir (elgsenos dėsningumą nulemtu) pinigų srautų profilio. Įstaiga turėtų įvertinti savo finansavimo profilio stabilumą atsižvelgdama į finansavimo teikėjų, rinkų ir produktų įvairovę arba koncentraciją bei įvertinti savo prieigą prie rinkos, tiksliau – apimtį ir kainos aspektus atsižvelgdama į esamą turto suvaržymą ir į prognozuojamus jo pokyčius įgyvendinant finansavimo planą.

6 principas – ILAAP rizikos kiekybinio įvertinimo metodikos yra tinkamos, nuoseklios ir patvirtintos nepriklausomų ekspertų

- (i) Įstaiga yra atsakinga už jos specifiką atitinkančių rizikos kiekybinio įvertinimo metodikų diegimą ir taikymą tiek ekonominiu, tiek normatyviniu požiūriais. Be to, įstaiga turėtų taikyti tinkamas metodikas galimiems savo likvidumo ir finansavimo pozicijos pokyčiams pagal nepalankiuosius scenarijus kiekybiškai įvertinti. Abiem požiūriais įstaiga turėtų taikyti aukštą konservatyvumo lygį.
- (ii) Pagrindiniai parametrai ir prielaidos turėtų būti taikomos nuosekliai visoje grupėje ir įvairioms rizikos rūšims. Visos rizikos kiekybinio įvertinimo metodikos turėtų būti tvirtinamos nepriklausomų vidaus ekspertų. Įstaiga turėtų įdiegti ir taikyti veiksmingą duomenų kokybės sistemą.

Visapusiškas rizikos kiekybinis įvertinimas

- 65. ILAAP turėtų padėti užtikrinti, kad rizika, su kuria įstaiga susiduria arba gali susidurti, būtų tinkamai kiekybiškai įvertinama. Įstaiga turėtų taikyti jos specifiką atitinkančias rizikos kiekybinio įvertinimo metodikas (pvz., jos turėtų būti suderinamos su įstaigos norimos prisiimti rizikos normomis, rinkos lūkesčiais, verslo modeliu, rizikos profiliu, įstaigos dydžiu ir veiklos sudėtingumu).
- 66. Rizika neturėtų būti neįtraukiama į vertinimą dėl to, kad ją sudėtinga kiekybiškai įvertinti arba jeigu nėra reikalingų duomenų²⁰. Jei taip būtų, įstaiga turėtų nustatyti pakankamai konservatyvius rizikos rodiklius atsižvelgdama į visą reikalingą informaciją ir užtikrindama, kad rizikos kiekybinio įvertinimo metodikos būtų parenkamos tinkamai ir nuosekliai²¹.
- 67. Į pagrindinius parametrus ir prielaidas įtraukta, *inter alia*, patikimumo lygis ir prielaidos scenarijui sudaryti.

Konservatyvumo lygis

- 68. Naudojamos rizikos kiekybinio įvertinimo metodikos ir prielaidos turėtų būti patikimos, pakankamai stabilios, grindžiamos rizikos vertinimu ir pakankamai konservatyvios. Jos turėtų būti parengtos pagal įstaigos norimos prisiimti rizikos normas.

²⁰ Rizikoms, kurias sudėtinga kiekybiškai įvertinti (pvz., jei trūksta duomenų arba nėra nustatytų kiekybinio vertinimo metodikų), įstaiga turėtų parengti specialias metodikas, pagal kurias rizikos būtų kiekybiškai vertinamos, įskaitant rėmimąsi ekspertine nuomone.

²¹ Rizikos, kurias sudėtinga kiekybiškai įvertinti, turėtų būti apskaičiuojamos nuosekliai, o rezultatus turėtų būti galima palyginti, kiek tai įmanoma, su bendromis rizikos apskaičiavimo prielaidomis. Į tokias rizikas reikėtų tinkamai atsižvelgti vykdant rizikos valdymą ir rizikos kontrolę.

Rizikos kiekybinio įvertinimo metodikų pasirinkimas

69. Įstaigos pareiga – taikyti tinkamas rizikos kiekybinio įvertinimo ir prognozių rengimo metodikas. Šiame vadove nenurodoma kokia nors privaloma kiekybinio įvertinimo metodika, taip pat nenustatomas draudimas kokią nors metodiką naudoti. Tai reiškia, kad nėra iš anksto nustatyta, ar, pavyzdžiui, rizikai kiekybiškai įvertinti įstaiga turėtų naudoti ekonominius likvidumo modelius, ar taikyti 1 ramsčio metodikas, atnaujintas, pavyzdžiui, atsižvelgiant į koncentracijos riziką, testavimo nepalankiausiomis sąlygomis rezultatus arba kitas metodikas, pavyzdžiui, pagrįstas įvairiais scenarijais, rizikai, su kuria ji susiduria arba gali susidurti, kiekybiškai įvertinti.
70. Taikomos metodikos turėtų būti suderintos tarpusavyje, taip pat su taikomu požiūriu ir likvidumo bei stabilaus finansavimo apibrėžtimis. Rizikas, su kuriomis įstaiga susiduria, metodikos turėtų aprėpti tinkamai ir pakankamai konservatyviai, laikantis proporcingumo principo. Tai reiškia, kad, pavyzdžiui, didelės arba sudėtingesnės struktūros įstaigos arba įstaigos, kurios susiduria su sudėtingesnių rūšių rizika, turėtų taikyti sudėtingesnes rizikos kiekybinio įvertinimo metodikas, kad galėtų tinkamai atskleisti rizikas.
71. Tačiau įstaiga neturėtų taikyti rizikos kiekybinio įvertinimo metodikų, kurias ji ne visiškai supranta, ir kurių dėl to nenaudoja rizikos valdymui ir sprendimų priėmimui. Įstaiga turėtų būti pajėgi pagrįsti, kad metodikos yra tinkamos atsižvelgiant į jos specifiką ir rizikos profilį. Kai naudojami pardavėjų modeliai, tikimasi, kad jie nėra importuojami mašinaliai; įstaiga turėtų juos visiškai suprasti ir jie turėtų būti pritaikyti jos verslo ir rizikos profiliams.

Duomenų kokybė

72. Įstaiga turėtų taikyti tinkamus procesus ir kontrolės mechanizmus duomenų kokybei užtikrinti²². Duomenų kokybės sistema turėtų padėti užtikrinti, kad informacija apie riziką būtų patikima ir kad ja remiantis būtų galima priimti pagrįstus sprendimus, be to, į ją turėtų būti įtraukti visi aktualūs rizikos duomenys ir duomenų kokybės kriterijai.

Nepriklausomas patvirtinimas

73. ILAAP rizikos kiekybinio įvertinimo metodikas turėtų reguliariai tvirtinti nepriklausomi ekspertai proporcingai vadovaudamiesi principais, kuriais pagrįsti 1 ramsčio (kapitalo) vidaus modeliams taikomi standartai, ir atsižvelgdami į kiekybiškai įvertintų rizikų reikšmingumą bei rizikos kiekybinio įvertinimo metodikos sudėtingumą.

²² Į duomenų kokybės sąvoką patenka, pavyzdžiui, duomenų išsamumas, tikslumas, nuoseklumas, savalaikiškumas, unikalumas, tikrumas ir atsekamumas. Daugiau informacijos pateikta 2017 m. vasario mėn. ECB vadove dėl tikslinės vidaus modelių peržiūros („ECB Guide for the Targeted Review of Internal Models“ (TRIM)).

74. Priklausomai nuo įstaigos dydžio ir veiklos sudėtingumo, įmanomi įvairūs organizaciniai sprendimai, kaip užtikrinti, kad rizikos kiekybinio įvertinimo metodikos rengimas ir tvirtinimas būtų vienas nuo kito nepriklausomi procesai. Vis dėlto turėtų būti atsižvelgiama į įvairių lygių kontrolę grindžiančius principus. Pavyzdžiui, nepriklausomas patvirtinimas neturėtų būti atliekamas vidaus audito skyriaus.
75. Bendros patvirtinimo išvados turėtų būti teikiamos vyresniajai vadovybei ir valdymo organui, naudojamos reguliariai peržiūrint ir koreguojant kiekybinio įvertinimo metodikas bei vertinant likvidumo pakankamumą.

6.1 pavyzdys

Nepriklausomo patvirtinimo organizavimas

Kad galėtų užtikrinti nepriklausomą ir proporcingą ILAAP rizikos kiekybinio įvertinimo metodikų patvirtinimą, įstaiga turėtų susipažinti su ECB vadove dėl tikslinės vidaus modelių peržiūros („ECB Guide for the Targeted Review of Internal Models“ (TRIM)) pateikta informacija.

Priklausomai nuo jos rizikų pobūdžio, masto ir sudėtingumo, įstaiga gali, pavyzdžiui, taikyti vieną iš šių organizavimo būdų, kuriuo galėtų užtikrinti, kad patvirtinimo procesas būtų nepriklausomas nuo metodikos rengimo (t. y. nuo rizikos kiekybinio įvertinimo metodikos planavimo, kūrimo, diegimo ir taikymo stebėsenos):

- du atskiri padaliniai nustatant jų atskaitomybę skirtingiems vyresniosios vadovybės nariams;
- du atskiri padaliniai nustatant jų atskaitomybę tam pačiam vyresniosios vadovybės nariui;
- to paties padalinio darbuotojai, vykdantys atskiras funkcijas.

7 principas – reguliaru testavimu nepalankiausiomis sąlygomis siekiama užtikrinti likvidumo pakankumą, susidarius nepalankioms aplinkybėms

- (i) ECB tikisi, kad įstaiga kartą per metus arba dažniau, jeigu būtina, atsižvelgiant į individualias aplinkybes, atliks savo specifikai pritaikytą nuodugnią savo silpnųjų vietų apžvalgą, apimančią visas visos įstaigos mastu reikšmingas rizikas, kylančias dėl jos verslo modelio ir aplinkos, kurioje ji veikia, susidarius nepalankioms makroekonominėms ir finansinėms sąlygoms. Remdamasi šios apžvalgos rezultatais įstaiga turėtų sudaryti tinkamą testavimo nepalankiausiomis sąlygomis programą tiek pagal normatyvinį, tiek pagal ekonominį požiūrius.
- (ii) Į testavimo nepalankiausiomis sąlygomis scenarijų įstaiga turėtų įtraukti, atsižvelgdama į kitus savo vykdomus testavimus nepalankiausiomis sąlygomis, nepalankiuosius scenarijus, kurie būtų taikomi pagal abu požiūrius. Griežtų, bet tikėtinų makroekonominių prielaidų pritaikymas ir dėmesio sutelkimas į pagrindines silpnąsias vietas turėtų daryti reikšmingą poveikį įstaigos vidaus ir reguliuojamojo likvidumo pozicijai. Be to, įstaiga proporcingu mastu turėtų atlikti atvirkštinį testavimą nepalankiausiomis sąlygomis.
- (iii) Įstaiga turėtų nuolat stabėti, ar nekyla naujų grėsmių, neatsiranda naujų silpnų vietų ir aplinkos pokyčių, kad galėtų įvertinti, ar jos testavimo nepalankiausiomis sąlygomis scenarijai vis dar aktualūs ir, jeigu taip nėra, pritaikyti juos pasikeitusioms aplinkybėms. Įvairių scenarijų poveikis turėtų būti vertinamas reguliariai. Atsiradus esminių pokyčių įstaiga turėtų įvertinti galimą jų poveikį savo likvidumo pakankumui.

Testavimo nepalankiausiomis sąlygomis programos sudarymas

- 76. Testavimo nepalankiausiomis sąlygomis programa turėtų atspindėti tiek normatyvinį, tiek ekonominį požiūrius. Ji turėtų apimti įvairius laikotarpius, įskaitant tą pačią dieną, be to, turėtų būti atsižvelgiama į valiutų įtaką. Pasirinkdama vidinio testavimo nepalankiausiomis sąlygomis scenarijus ir nusistatydama jautriąsias vietas, įstaiga turėtų remtis įvairia informacija apie istorinius ir hipotetinius testavimo nepalankiausiomis sąlygomis atvejus. Įstaiga privalo pati pasirinkti scenarijus ir nusistatyti jautriąsias vietas, geriausiai atitinkančius jos konkrečią padėtį, ir pagal juos nustatyti likvidumo įplaukas ir netenkamų pinigų šrautus bei tinkamą likvidžiojo turto likvidacinę vertę.
- 77. Kadangi likvidumo pervedamumas nepalankiomis ir įprastomis sąlygomis gali skirtis, didelio masto tarpvalstybinio pobūdžio veiklą vykdanči įstaiga turėtų įvertinti likvidumo pervedamumą iš vienu grupei priklausančių subjektų į kitus ir į tai atsižvelgti savo testavimo nepalankiausiomis sąlygomis programoje. Įstaiga turėtų išnagrinėti papildomas kliūtis, atsirandančias pervedant likvidumą nepalankiomis sąlygomis, ypač vykdam operacijas ne euro zonoje.

Nepalankių scenarijų griežtumo lygmuo²³

78. Vertindama pagal bazinį scenarijų įstaiga turėtų numatyti savo veiksmus tikėtinomis aplinkybėmis, atsižvelgdama į savo verslo strategiją, taip pat į pagrįstas prielaidas dėl įplaukų ir netenkamų pinigų srautų, rizikos realizavimosi, kt.
79. Nepalankiuosiuose scenarijuose įstaiga turėtų numatyti išskirtinių, bet tikėtinų aplinkybių susidarymą, kurių poveikis būtų pakankamai nepalankus įstaigos likvidumo pozicijai. Nepalankumo lygmuo turėtų atitikti raidą, kuri yra tikėtina, bet, vertinant iš įstaigos perspektyvos, tiek pat nepalanki, kiek ir bet kokia kita įstaigos likvidumo pakankamumui aktualiausia įvykių rinkose, veiksnių ar sričių raida krizės metu.
80. Į pasirinktų nepalankių scenarijų spektrą turėtų patekti gilių ekonomikos nuosmukių, didelių rinkos sutrikimų ir finansinių sukrėtimų situacijos, įstaigai būdingos silpnosios vietos, priklausomybė nuo pagrindinių finansavimo teikėjų ir tikėtinos šių dalykų kombinacijos.

Suderinamumas ir dėmesio telkimas į pagrindines silpnąsias vietas

81. Rengdamasi testavimui nepalankiausiomis sąlygomis įstaiga turėtų sutelkti dėmesį į savo pagrindines silpnąsias vietas, kad galėtų apibrėžti tikėtinus nepalankiuosius scenarijus.
82. ICAAP ir ILAAP testavimas nepalankiausiomis sąlygomis turėtų vienas kitą papildyti informacija, t. y. apie vieno testavimo nepalankiausiomis sąlygomis pagrindines prielaidas, rezultatus ir prognozuojamus valdymo veiksmus turėtų būti žinoma vykdant kitą testavimą nepalankiausiomis sąlygomis.

Atvirkštinis testavimas nepalankiausiomis sąlygomis

83. Be testavimų nepalankiausiomis sąlygomis, kurių metu vertinamas tam tikrų prielaidų poveikis likvidumo pozicijai, įstaiga turėtų vykdyti ir atvirkštinius testavimus nepalankiausiomis sąlygomis. Pirmasis šių testavimų žingsnis turėtų būti išankstinis rezultato nustatymas.
84. Tokiu atvirkštiniu testavimu nepalankiausiomis sąlygomis turėtų būti siekiama patikrinti prielaidų, daromų pagal ILAAP sistemą, visapusiškumą ir konservatyvumą. Be to, atvirkštinis testavimas nepalankiausiomis sąlygomis vykdant ILAAP galėtų būti atspirties taškas rengiant gaivinimo planą

²³ Konkrečiai įstaigai tinkančių scenarijų skaičius priklauso nuo, be kitų dalykų, jos rizikos profilio. Vertinama, kad paprastai reikalingi keli nepalankieji scenarijai, kad būtų tinkamai atspindėtos įvairios tikėtinos rizikos kombinacijos.

scenarijus²⁴. Atvirkštiniai testavimai nepalankiausiomis sąlygomis turėtų būti atliekami bent kartą per metus. Daugiau informacijos apie tai pateikta atitinkamose EBI ir BBPK gairėse.

7.1 pavyzdys

ICAAP ir ILAAP testavimų nepalankiausiomis sąlygomis tarpusavio sąveika

Įstaiga turėtų įvertinti galimą atitinkamų scenarijų poveikį integruotai vertindama poveikį kapitalui ir likvidumui bei galimą tarpusavio priklausomybę ir atsižvelgdama visų pirma į nuostolius, atsirandančius likvidavus turtą, arba nepalankiais laikotarpiais padidėjusias finansavimo išlaidas.

7.2 pavyzdys

Atvirkštinis testavimas nepalankiausiomis sąlygomis

Atlikdama atvirkštinius testavimus nepalankiausiomis sąlygomis, įstaiga nustato indėlių atsiėmimo lygį, kuriam esant būtų išnaudotos visos jos likvidumo atsargos ir kiti nenumatytų atvejų finansavimo šaltiniai, parengdama prielaidas dėl indėlių atsiėmimo ir kitų rizikos veiksnių (pvz., įstaigos reitingo sumažinimas, galimybė išpirkti išleistus skolos vertybinius popierius). Vieno tokių įvertinimų rezultatai pateikti lentelėje ir atspindi netenkamų pinigų srautus pagal skirtingus scenarijus.

	1 scenarijus	2 scenarijus	3 scenarijus
Prielaida dėl indėlių atsiėmimo			
Mažmeniniai	49 %	7 %	10 %
Verslo klientų	33 %	63 %	60 %
Finansiniai	62 %	91 %	94 %
Kitos prielaidos (sąrašas nebaigtinis)			
Reitingo sumažinimas	4 pakopomis	4 pakopomis	4 pakopomis
Skolos išpirkimas	0 %	15 %	15 %

Įstaiga turėtų nustatyti tokių scenarijų realizavimosi tikėtinumą ir ar prireiktų taisomųjų priemonių.

²⁴ Kaip aprašyta EBI gairėse dėl įvairių scenarijų, kurie turi būti įtraukti į gaivinimo planus (EBA/GL/2014/06), šie scenarijai turėtų būti tik tie, kurių „poveikis būtų itin nepalankus“, t. y., jiems susiklosčius, įstaigos ar grupės verslo modelis taptų neperspektyvus, nebent būtų sėkmingai įgyvendintos gaivinimo priemonės.

7.3 pavyzdys

Nepalankiųjų scenarijų kalibravimas

Nepalankiuosiuose scenarijuose atsižvelgiama į istorinę rinkų ir klientų elgesio raidą, bet neapsiribojama vien tik istoriniais duomenimis apie pačios įstaigos klientų elgesį ir prieigą prie rinkos. Be to, kurdama scenarijų įstaiga remiasi ne tik istoriniais duomenimis, ypač tais atvejais, kai jie yra iškraipyti (pvz., dėl viešojo sektoriaus paramos). Dėl to neįmanoma tiksliai apskaičiuoti su įplaukais ir netenkamų pinigų srautais susijusių nepalankumo parametrų ir likvidžiojo turto apskaičiuotajai vertei taikomo sumažinimo.

Į nepalankiuosius scenarijus galėtų būti įtraukta tiek veiklos tęsimo perspektyva (toliau vyksta įprasta veikla, ribotos galimybės gauti įplaukų iš paskolų knygos, antrinę rinką turinčio turto naudojimas daugiausia likvidumui gauti, nuosavos skolos išpirkimas užsitikrinant prieigą prie rinkos ateityje, kt.), tiek perspektyva, kai neįmanoma išvengti rimtų verslo modelio sutrikdymų (pvz., nebekuriamas turtas, nebemokami dividendai ir premijos, likvidumui, įskaitant finansavimui iš centrinio banko, gauti panaudojamas visas tinkamas įkaitas, nesinaudojama galimybe išpirkti savo skolą ar nuosavybės priemones).

3 Žodynėlis

Nepalankusis scenarijus

Rinkinys prielaidų dėl vidaus ir išorės veiksnių neigiamų pokyčių (įskaitant makroekonominis ir finansinius pokyčius bei didelius rinkos sutrikimus), naudojamas vertinant įstaigos likvidumo pakankamumo atsparumą galimiems neigiamiems pokyčiams vidutiniu laikotarpiu. Prielaidos dėl vidaus ir išorės veiksnių pokyčių turėtų būti sudaromos nuosekliai ir turėtų būti griežtos, bet tikėtinos vertinant iš įstaigos pozicijos, ir atspindinčios riziką bei silpnąsias vietas, laikomas keliančiomis realiausią grėsmę įstaigai.

Bazinis scenarijus

Derinys prielaidų dėl vidaus ir išorės veiksnių tikėtinų pokyčių (įskaitant makroekonominis ir finansinius pokyčius), naudojamas tų tikėtinų pokyčių poveikiui įstaigos likvidumo pakankamumui įvertinti. Bazinis scenarijus turėtų atitikti bazinius įstaigos verslo planus ir biudžetą.

Kainos ir naudos paskirstymo sistema

Per kainos ir naudos paskirstymo sistemą paskirstomos likvidumo sąnaudos, nauda ir rizika. Ši sistema yra įstaigos strategijų, politikos, procesų ir sistemų dalis.

Ekonominis vidaus požiūris

Tai ILAAP požiūris, pagal kurį įstaiga valdo savo likvidumo pakankamumą užtikrindama, kad jos rizikos ir tikėtini netenkamų pinigų srautai yra pakankamai padengti turimu vidaus likvidumu.

Ekonominio likvidumo pakankamumas

Tai vidaus sąvoka, žyminti siekį nenutrūkstamai užtikrinti, vertinant ekonominiu požiūriu, kad įstaigos finansiniai ištekliai (vidaus likvidumas) būtų pakankami jos rizikoms ir tikėtiniems netenkamų pinigų srautams padengti bei veiklos tęstinumui palaikyti²⁵.

Finansavimo planavimas

Daugiamatis vidaus procesas, kurio rezultatas – finansavimo planas, kuriame pateikiama kelerių metų įstaigos finansavimo šaltinių prognozė pagal įvairius scenarijus, strategiją ir veiklos planus.

Rizikos nustatymas taikant apibendrintą metodą

Apibendrintas metodas reiškia, kad rizikos yra nustatomos neatsižvelgiant į atskirus rizikos mažinimo būdus.

ILAAP

Pagal KRD IV 86 straipsnyje pateiktą vidaus likvidumo pakankamumo vertinimo proceso apibrėžtį kompetentingos institucijos privalo užtikrinti, kad įstaigos turėtų patikimas strategijas, politiką, procesus ir sistemas likvidumo rizikai nustatyti,

²⁵ Pastaba. Pačių įstaigų pareiga – diegti ir taikyti tinkamas rizikos kiekybinio įvertinimo metodikas. Nėra tikimasi, kad ekonominio likvidumo pakankamumui užtikrinti visos įstaigos taikys „ekonominius likvidumo modelius“.

įvertinti, valdyti ir stebėti per tinkamus laikotarpius, įskaitant tą pačią dieną, kad galėtų išlaikyti pakankamas likvidumo atsargas.

ILAAP sąranga

Įvairūs ILAAP elementai ir jų tarpusavio sąveika. ILAAP sąranga turėtų būti tokia, kad įvairūs ILAAP elementai derėtų tarpusavyje ir kad ILAAP būtų neatsiejama įstaigos bendros valdymo sistemos dalis. Įstaiga turėtų dokumentuoti ILAAP. Viename iš tokių dokumentų turėtų būti aprašyta bendra ILAAP sąranga ir paaiškinta, kaip ILAAP integruotas ir kaip įstaigoje naudojami jo rezultatai.

ILAAP rezultatai

Visa informacija, sužinota atlikus ILAAP ir padedanti priimti sprendimus.

Vidaus peržiūra ir patvirtinimas

Vidaus peržiūra apima platų spektrą kontrolės priemonių, vertinimų ir ataskaitų, ir yra skirta užtikrinti, kad ILAAP strategijos, procesai ir metodikos ir toliau būtų patikimi, išsamūs, veiksmingi ir proporcingi.

Patvirtinimas yra vidaus peržiūros dalis ir apima vertinimo, ar įstaigos rizikos kiekybinio įvertinimo metodikos ir duomenys apie riziką teisingai parodo atitinkamus rizikos aspektus, procesus ir veiklą. Rizikos kiekybinio įvertinimo metodikų patvirtinimas turėtų būti atliekamas proporcingai, individualiai ir laikantis principų, kuriais paremti atitinkami 1 ramsčio (kapitalo) vidaus modeliams nustatyti standartai.

Ribų sistema

Dokumentuota hierarchinė ribų sistema, kurioje ribos nustatytos pagal bendrą įstaigos strategiją ir norimos prisiimti rizikos normas, siekiant užtikrinti, kad riziką ir nuostolius būtų galima riboti veiksmingai ir laikantis likvidumo pakankamumo koncepcijos. Ribų sistemoje turėtų būti nustatytos veiksmingos ribos, kiek rizikos galima prisiimti, pavyzdžiui, kokių rizikos rūšių ir kiek galima prisiimti pagal verslo sritis, produktus ir grupės subjektus.

Likvidumo pakankamumas

Rizikos padengimo įstaigos likvidumu laipsnis. ILAAP skirtas užtikrinti, kad įstaiga visada turėtų pakankamai likvidumo tiek ekonominiu, tiek normatyviniu požiūriu, ir kad tokiu būdu būtų prisidedama prie įstaigos veiklos tęstinumo vidutiniu laikotarpiu.

Likvidumo pakankamumo pareiškimas

Oficialus valdymo organo pareiškimas, kuriame jis nurodo, kaip vertina įstaigos likvidumo pakankamumą ir išdėsto pagrindinius tokio vertinimo argumentus.

Valdymo rezervas

Likvidumo kiekis, didesnis už teisės aktuose nustatytą ir priežiūrinį minimumus bei minimalius įstaigos likvidumo normatyvus, kurį įstaiga mano esant reikalingą norint tvariai laikytis savo verslo modelio ir toliau lanksčiai vertinti verslo galimybes, nekeliant pavojaus savo likvidumo pakankamumui.

Reikšminga rizika

Likvidumo mažėjimo rizika, kuri, pagal įstaigos vidaus apibrėžtis, daro reikšmingą įtaką jos bendram rizikos profiliui ir todėl gali turėti įtakos jos likvidumo pakankamumui.

Vidutinis laikotarpis

Tai artimiausia ateitis ir būsimas vidutinis laikotarpis. Turėtų būti vertinama likvidumo būklė bent artimiausiais metais ir finansavimo būklė – bent trejetą artimiausių metų.

Normatyvinis vidaus požiūris

Daugiametė ILAAP perspektyva, kuria vadovaudamasi įstaiga valdo savo likvidumo pakankumą, užtikrindama savo gebėjimą nenutrūkstamai vykdyti visus jai taikomus su likvidumu susijusius teisės aktų ir priežiūrinius reikalavimus ir atlaikyti kitus vidinius bei išorinius likvidumo suvaržymus.

Proporcingumas

KRD IV 86 straipsnyje įvardytas principas, reiškiantis, kad ILAAP turi būti proporcingas atitinkamos įstaigos veiklos sudėtingumui, rizikos profiliui ir mastui bei valdymo organo nustatymas priimtinos rizikos lygiui.

Viešieji finansavimo šaltiniai

Visi tiesiogiai arba netiesiogiai viešojo sektoriaus teikiami finansavimo šaltiniai, apibrėžti EBI gairių dėl kredito įstaigų finansavimo planams skirtų suderintų apibrėžčių ir ataskaitų formų, numatytų ESRV/2012/2 A rekomendacijos 4 punkte, (EBA/GL/2014/04) 1 priede.

Gaivinimo planas

Pagal Bankų gaivinimo ir pertvarkymo direktyvos²⁶ (BGPD) 5 straipsnį įstaigos parengtas ir vykdomas planas.

Atvirkštinis testavimas nepalankiausiomis sąlygomis

Testavimas nepalankiausiomis sąlygomis, kuris yra pradedamas išankstiniu rezultato nustatymu (pvz., nustatomas momentas, kai įstaigos veikla nebegali būti tęsiama), o tada nagrinėjami scenarijai ir aplinkybės, galintys nulemti tokį rezultatą.

Norimos prisiimti rizikos pareiškimas

Oficialus valdymo organo pareiškimas, kuriame jis nurodo, kiek ir kokios rizikos įstaiga nori prisiimti, kad pasiektų savo strateginius tikslus.

Rizikos nustatymo procesas

Reguliarus procesas, kuriuo įstaiga nustato, kokia rizika įstaigai yra arba gali būti reikšminga.

Rizikos aprašas

Nustatytos rizikos ir jos savybių sąrašas. Rizikos aprašas yra rizikos nustatymo proceso rezultatas.

Rizikos kiekybinis įvertinimas

Nustatytos rizikos kiekybinis įvertinimas parengiant ir taikant rizikos apskaičiavimo ir rizikos palyginimo su įstaigos turimu likvidumu metodikas.

Rizikos klasifikavimo sistema

Įvairių rizikos rūšių / veiksmų klasifikavimas, leidžiantis įstaigai nuosekliai, taikant vienodas rizikos sąvokas ir schemas, vertinti, sisteminti ir valdyti riziką.

²⁶ 2014 m. gegužės 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/59/ES, kuria nustatoma kredito įstaigų ir investicinių įmonių gaivinimo ir pertvarkymo sistema ir iš dalies keičiamos Tarybos direktyva 82/891/EEB, direktyvos 2001/24/EB, 2002/47/EB, 2004/25/EB, 2005/56/EB, 2007/36/EB, 2011/35/ES, 2012/30/ES bei 2013/36/ES ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (ES) Nr. 1093/2010 bei (ES) Nr. 648/2012 (OL L 173, 2014 6 12, p. 190).

Santrumpos

AT 1	papildomas 1 lygio kapitalas (angl. <i>Additional Tier 1</i>)
BBPK	Bazelio bankų priežiūros komitetas
BGPD	Bankų gaivinimo ir pertvarkymo direktyva
KRD IV	Kapitalo reikalavimų direktyva
EBI	Europos bankininkystės institucija
ECB	Europos Centrinis Bankas
ESRV	Europos sisteminės rizikos valdyba
FST	Finansinio stabilumo taryba
ICAAP	vidaus kapitalo pakankamumo vertinimo procesas (angl. <i>internal capital adequacy assessment process</i>)
ILAAP	vidaus likvidumo pakankamumo vertinimo procesas (angl. <i>internal liquidity adequacy assessment process</i>)
LAS	Likvidumo pakankamumo pareiškimas
NKI	nacionalinė kompetentinga institucija
RAF	norimos prisiimti rizikos tvarka (angl. <i>risk appetite framework</i>)
SREP	priežiūrinio tikrinimo ir vertinimo procesas (angl. <i>Supervisory Review and Evaluation Process</i>)
BPM	Bendras priežiūros mechanizmas

© Europos Centrinis Bankas, 2018 m.

Pašto adresas   60640 Frankfurtas prie Maino, Vokietija
Telefonas   +49 69 1344 0
Internetas   www.ecb.europa.eu

Visos teisės saugomos. Leidžiama perspausdinti švietimo ir nekomerciniais tikslais, jei nurodomas šaltinis.